

Bine i. Moioruseu doar un
de amici. *Nicolai Gane*

DISCURSUL

18054

pronunțatu de Domnul

NICOLAI GANE,

Procurorul generalu al Curței de Apelu din Iassi,

la ocasiunea inaugurării anului judecării

1869—70.

IASSI, 1869.

TIPOGRAFIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCURESTI
COTA 18054

c/953

RC 124106

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C23830

Domnilor Magistrați !

Introducția noului Codice Civilu in România fu fără indată progresul celu mai mare ce-lu făcurēmu in timpii de reformă ce s'au strecuratu de la aplicațiunea regimului Constituționalu incoace. — Cu toate aceste, neadăpați ăncă la sorgintea principiilor ce au servit u de basă in confectionarea acestui codice, atât de complectu și de liberalu, Români părurē la inceputu ingrijiți, vădēndu ușurința cu care se potu curmă contestațiunele cele mai grele prin jurămēntul decisoriu, jurämēntu care, de și semănă a fi o inovațiune introdusă de noua lege, totuși pentru cine cugetă mai adânc, nu era decăt o instituțiune veche, inscrisă de mult in legislațiunea noastră, dar revestită de nisce forme, ce se resimțeau de starea inapoită a timpurilor de atuncea.

Astfeliu dar, obiectul discuțiunei noastre de astădi, va fi desvoltarea teoretică și practică a jurämēntului decisoriu, pe care unele din Tribunalele noastre, l'au înțelesu rēu și l'au aplicat și mai rēu, și de unde au resultat adese ori confuziune in interesele justiciabililor.

Și mai ăntei, mă voiu opri puțin asupra punctului, ce am avutu onoare a relevă la inceputu, acela de a probă că jurämēntul decisoriu nu este o instituțiune necunoscută nouă și incompatibilă cu moravurile noastre, precum mulți au cređut'o la inceputu; acestu modu de probațiune este o moscenire luată de la Romani, străbunii noștri. — La Romani, jurämēntul se impărția in difereite specii. — Dacă elu avea de scopu a garantă o determinațiune viitōre, său mai bine dicēndu, indeplinirea unei promisiuni, ceea ce autorii moderni numescu, *jus jurandum promissorium*, atuncea acestu soi de jurämēntu, se depunea numai de partea

ce se obligă, cu riscul, că după ce a jurat, *per genium principis*, se fie bătută cu vergi, dacă nu s-ar fi indeplinitu angajamentul.— Dacă sănătatea jurământului avea de scopu a garantă sinceritatea unei afirmațiuni ce se atingeă de fapte trecute, atuncea elu se numia *ius jurandum assertorium*, și astfeliu de jurământu, după cum era deferită în justiție sau afară de justiție, primea caracterul distinctivu al jurământului decisoriu de astădi sub denumirea de *ius jurandum delatum*; în acestu din urmă casu, jurământul putea fi deferită de una din părți celeilalte, care la rândul seu, putea să-lu refere celei de năteiu, intocmai precum se practică astăzi, sănătatea sub oareși care forme și condițiuni, pe care legea modernă le-a simplificatu.

Din aceste rezultă că jurământul decisoriu nu este o invențiune a legiuitorilor moderni. — În toate timpurile, celu mai sănătateiu și mai puternicu mijlocu de probațiune, ce s'a presentat spiritului omenescu, în ori-ce stare de cultură a fostu elu, a fostu acela de a alerga la conștiinția adversarului seu și de a-lu somă să spue adevărul.

Obiceiul de a se lega pe onoare, față cu obiectul cultului și a respectului seu, rezultă pre firesc din natura omului, pentru ca elu se dateze de eri. — Ceea ce a variat cu timpul și după diferitele graduri de civilizațiune a societăților omenesci, a fostu nu jurământul decisoriu in sine, ci forma sub care elu se da și se primă.

Astfelui, după ce trecu asupra imperiului Romanu invaziunea barbarilor care distruse odată cu civilizațiunea antică și acelu frumosu monumentu de legislațiune, ce și astăzi face admirarea noastră, jurământul primă forma grosieră a timpului de atuncea, și dintr'unu simplu actu civilu și religiosu ce era, se prefațu în încercări și torturi fisice. — Dreptatea se dobândia prin lupte cu spada în măňă, în care celu ce învingea, era privit ca căștigătorul legitimu al obiectului litigiosu și în materie criminală, acela era declarat inocente, care legatu și aruncat suindu în apă, în locu să plutescă, mergea în fundu. — (Mijlocu siguru de a se desface de toti acuzațiile declarândui inocenți).

Dar, Domnilor, nu avemu trebuință a serută antichitatea

și a cerecă instituțiunile altoru popoare pentru a constată esistența *ab antiquo* a jurământului decisoriu. — Să ne mărginim numai în mica cireouiferință a țărei noastre și să studiăm cu puțină atenție vechia noastră legislație, și vomu vedè că acestu jurământu esistă de mult la noi aseunsu sub forma cărților de blâstem. — Si in adevăr, ce erau altă acele cărți de blâstem, ce o parte scotea contra celeilalte in interesul de a mărturisi adevărul, decât jurământul decisoriu de astădi, cu diferența numai că elu nu se putea referi, și că sperjurul era amerințat cu bubele lui Iovu și tremurul lui Cain — Diferința esistă in forma sub care se prestă, in fondu ănsă vedeamu aceeași constringere ce o parte eserită asupra ceilalte sau de a jură sau de a perde causa. — Ce mai inseamnează apoi paragraful 1352 din „Codul Calimahu a căruia teestu este următorul: „Următoarele trebuie o specială imputernicire, adeca cănd in numele altuia are a „instrâină lucrul cu plată, sau a se incheie imprumuturi in bani sau „in alte lucruri, ori a primi bani sau alte lucruri in locul lor, sau „a se porni judecăți ori a se da sau a priimi jurământu.“

In vanu daru s'a alarmatu societatea noastră vedîndu ușurință cu care se poate da jurământul decisoriu in causele civile; acea usurință esistă și mai nainte, cu diferența numai că atunciua pedeapsa principală a sperjurului era afurisenia, ear astădi cănd lumea numai crede in afurisenie, ea se găsesce in art. 293 din Codul Penal și mai mult ăncă, in infamia ce-și atrage in fața concetenilor sei, acela care s'a angajatu solemnă a spune adevărul și care a mințit. — Ceea ce rețineă mai nainte pe oameni de a mărturisi fals, era unu simțu superstitiosu; ceea ce-i reține astădi, este unu simțu moralu mai desvălitu. — Este in noi, in săngele nostru unu ce ascunsu, care ne face mai bucurios să renunțăm la ori-ce bine, decât să suferim rușinea unui sperjuru; de acolo resultă, că cercetându statistica juridică a tuturor țărilor, vedem că de rare suntu casurile de sperjuru. — Dar ceea ce le face și mai rare și unde găsimu mai cu osebire garanția eficacității acestui modu de probație, este că nu aternă de la actoru de a cere ca litigiu să se decidă prin propriul seu jurământu; o astfelie de instituție ar fi

in adevăru periculoasă pentru siguranța dreptului. — Nici o parte nu poate invoca jurămēntul pentru sine, dar poate să'lu defere adversarului seu, și in acestu casu nici unu pericolu nu există, căci nimeni nu recurge la conștiința adversarului seu, decât in casu când nu dispune de vr'o altă probă, și când este bine incredințatu despre onorabilitatea lui.— Altminterea nimene nu-lu constringe la aceasta mēsură estremă.

Dar să aprofundămu mai bine caracterul jurämēntului decisoriu. — Eată in ce consistă elu. — Când cineva nu posedă vr'o altă probă sigură in obținerea dreptului seu, atunce, ori care ar fi natura contestațiunii, elu poate deferi adversarului seu, unu jurämēntu de la care se depindă decisiunea causei; judecătorul causei devine atunce acela căruia s'a deferit jurämēntul; de la dēnsul atarnă de a-și alege una din următoarele trei resoluțiuni, adecă: sau de a jură și a căștigă causa dacă este convinsă de dreptatea sa, sau de a refusă jurämēntul și a renunță la causă, recunoscēndu astfelui tacitamente legitimitatea pretențiunei intentată contra sa, sau de a referi jurämēntul părții, ce i l'a datu, esprimēndu la rēndul seu aceeași confiență in loialitatea ei. — Consecințele acestui din urmă casu, sunt absolut acele a le casului anteu; ceea ce este schimbatu e uumai rolul părților. — Jurämēntul, odată deferit și acceptat, constituie unu adevăraturu contractu sau mai bine dicēndu o transacțiune intre părți, de oare-ce ele convinu a curmă diferentul lor pe această cale; de acolo resultă că astfelui de transacțiuni nu se potu face decât intre părți capabile de a contractă.

Este anse de observatu aice, că de și ori-ce convențiune are originea sa in acordul liberu a voinței părților, cu toate aceste in casul specialu a jurämēntului decisoriu, convențiunea ce nasce, rezultă mai mult din lege decât din consimțimēntul mutualu al părților, căci libera voință o are numai partea care deferă jurämēntul, nu ansă și partea căreia se deferă, de oare-ce ea este silită să opteze intre perderea procesului, jurämēntu sau referire.

Astfelui ea nu poate ȣice: nu primescu modulu de transacțiune ce imi propui, nu voi să terminu causa pe calea jurämēntului; legea o constringe la aceasta, și o pune in alternativa de

a-și alege intre aceste trei rezoluțiuni ce-am avutu onoare a menționă.

Dar in această constringere esistă insuși garanția dreptului,— fără děnsa interesele justiciabililor ar fi mult mai nesigure, căci ce ar face acela a cărui pretențiune ar fi basată in dreptu și in echitate, dacă nu i-ar rěmăne acestu ultimu și suveranu mijlocu care ades face pe celu mai înrěutățitu să dee indărăptu inaintea ideei unui sperjuru?

Domnilor! La noi ca și in toate țerele, unde s'a introdusu de odată o nouă legislațiune, judecătorii, advocații și justițiabilii n'au fostu in stare să pětrundă de odată spiritul ei, și de acolo s'a strecuratu mai multe erori in aplicațiune.

S'a pusu astfeliu adese-ori in discuțiunea cestiunea dacă sunt obligați judecătorii dinaintea cărora s'a deferit jurăměntul decisoriu, să-lu aplice indată, sau că ei posedă facultatea de a cercetă in modu prealabilu dacă jurémantul este sau nu admisibilu, și apoi să-lu respingă sau să-lu aplice. Asupra acestui punctu a fostu multă controversă și 'n Francia, ănsă lunga practică, alăture cu cercetările comentatorilor care au luminat deplinu cestiunea, au fiesatu jurisprudența in sensul acesta; adeca: că judecătorii nu posedă facultatea de a respinge jurämēntul decisoriu decăt in patru casuri și anume:

I) Acestu jurämēntu, purtěndu chiar numele de jurämēntu *decisoriu*, trebue neaparatu să fie datu asupra unui faptu de natură a decide intregu litigiul sau cel puțin unul din capii sei, căci altfeliu este bine înțelesu că jurämēntul ar fi de prisosu, de oare-ce elu nu ar decide nimicu.

II) Trebuie nu mai puțin ca faptul să fie personalu acelui căruia se defere, căci nimene nu poate jură pentru unu faptu străinu de elu și despre care nu are cunoșință; cu toate aceste jurisprudența francesă a admisu mai in totdeauna, și este de sperat că și a noastră va face tot astfeliu, că jurämēntul poate fi datu věduvei sau eredilor acelui căruia se pretinde a fi personalu, nu ănsă asupra faptului insuși, ci asupra punctului dacă ei au sau nu cunoșință de elu, și 'n acestu casu, elu se numesc jurämēntu de *credulitate*.

III) Jurămăntul decisoriu, avându aceleași efecte între părți ca și o transacțiune, trebuie să fie datu asupra unui obiectu licitu și susceptibilu de transacțiune. La ce ar servi de exemplu jurămăntul ce s'ar deferi în scopu de a se constată esistența unei datorii isvorite din jocul cărților, în timpu ce asemenea datorie, chiar de s'ar recunoasce de bună prin depunerea jurămăntului, totuși legea nu o permite și nu obligă la plată pe debitoru?

IV) Trebuie în fine ca jurămăntul să nu tindă a resturnă adevărul presumțiunilor *juris et de jure*, stabilite în interesu de ordine publică; precum sunt de exemplu, *autoritatea lucrului judecatu, prescripțiunea, titlurile autentice, etc.*, căci forța probantă, ce resultă din ele, este generalminte neinvinsă, și nu sufere altă probă contrarie; astfelii nu se poate da jurămăntul pentru a combatte o hotărire judecătorească rămasă definitivă, său a resturnă efectele prescripțiunii, căci prescripțiunea, consacră dreptul de proprietate asupra imobililor, fie acestu dreptu nebasatu pe nici unu titlu, numai prin singura trecere a terminului de 30 ani, și aceasta în interesul de a pune odată capătu perturbațiunilor ce nascu din nesiguranța posesiunilor.

In privință sănse a titlurilor autentice, Tribunalele noastre au mersu de multe ori pre departe cu ideea de restricțiune. Este pre importantu a se distinge bine punctul ce jurămăntul decisoriu tinde a probă în asemenea casuri. Când de exemplu se deferă jurămăntul asupra cestiunei, dacă o creață autentică este sau nu achitată, prin acesta nu se lovesce într'unu nimicu autenticitatea în sine a creaței, căci lesne se poate intămplă ca o creață autentică să fi fostu plătită, și cu toate aceste să se ceară banii sănca odată cu ea. Când sănse jurămăntul are de obiectu a constată falsul subscrierei sau a numerărei banilor cuprinși în creață, în timpu ce judecătorul a declarat formal că a constatat insuși identitatea subscrierei, și că numerarea s'a efectuatu sub ochii sei, atuncea jurămăntul este neadmisibilu, căci astfelii de declarațiuni poartă cu sine autoritatea unor presumpțiuni legale absolute, și numai o singură cale, calea criminală, indicată de art. 1173 din Cod. Civilu, este rămasă deschisă pentru a constata falsul lor. Așa dar în teză generală, ori de căte ori jură-

měntul, are de scopu a returnă fapte constataate *propriis sensibus* de judecătorul ce a omologat titlul, jurăměntul este neadmisibilu, in toate cele lalte casuri ānsē, juräměntul nu poate fi respinsu.

Aceste sunt singurele condițiuni sub care legea a îngrăditu admissibilitatea juräměntului decisoriu; in afară din aceste patru condițiuni, care nu restrințu propriu ȳsu, ci regulamentează modul prestațiunei lui, astfelui incăt elu să aibă in adevěru efectu decisivu in causă și să nu contravie dispozițiunilor prohibitive a legei, judecătorul nu mai are facultatea de a-lu respinge; căci juräměntul precum amu avutu onoare a spune, nefindu altă ceva decăt o transacțiune, nimine nu poate impedece libertatea oamenilor de a transige intre ei. Aceasta resultă atât de explicit din tezutul art. 1207, punctul I, 1208—1210 din Cod. Civilu; incăt cei mai mulți autori se miră cum s'a găsitu Tribunale care se înteleagă altfelui. Controversa ce s'a redicatu la noi in această pri-vință, o datorim mai cu samă art. 237 din Proceed. Civilă, care dice: „judecătorii voru *putea* sau de la sine sau după cererea ce „leialte părți să defere uneia din părți juräměntul asupra unor „fapte ce se voru precisă prin incheerea care hotăresce juräměntul.

Cuvěntul *putea*, inseratu in acestu articolu, a făcutu pe unii dintre Domnii judecători și advocați să credă că legiuitorul a lăsatu la liberul arbitru a judecătorilor să admită sau nu juräměntul decisoriu in ori-ce casu, sub cuvěntu că procedura fiindu posterioară Codicelui Civilu, prin ȳsul articolu s'ar abroagă dispozițiunile cuprinse in Secțiunea V despre juräměntul decisoriu din Codul Civilu. Această argumentațiune este după noi eronată și clădită pe o simplă redacțiune incorectă a articolului, căci intenționea legiuitorului negreșit u n'a pututu fi de a contraveni bunului simțu și a returnă cu unu *poate*, aruncatu prin inadvertență, intreaga teorie a juräměntului decisoriu. Acestu cuvěntu nu se rapportă de căt la juräměntul supletoriu, care in adevěru este lasatu numai și numai la facultatea judecătorilor de a-lu da. Cu toate aceste nu este imposibil de a concilia acestu articolu astfelui precum este redactatu cu dispozițiunile Codicelui Civilu și a impăca prin urmare spiritul de controversă

celu mai indărăpnicu, și eată cum : Cuvěntul *putea* acordă in adeveru judecătorilor facultatea admiterei sau a respingerei jurăměntului decisoriu, ānsě această facultate este restrinsă in acele patru condițiuni enumerate mai sus; prin urmare eată că ămbele tecste mergu impreună, căci intru căt ar esistă macar unu singuru casu in care judecătorul să aibă dreptul de a respinge acestu jnräměntu, intru căt dicemu, nu i-ar fi absolut interdisă această facultate, intru atăta cuvěntul *putea* are unu înțelesu logicu ; dar a deduce de aice că elu intinde această facultate pănă l'a nemărginitu, este nu numai a-i atribuì unu înțelesu ce nu-lu are, dar este a lovî noțiunile cele mai elementare de dreptu.

Domnilor! Art. 1210 din Codul Civilu dice : Că juräměntul decisoriu poate fi datu in ori-ce stare a procesului și fără nici unu inceputu de probă. — In ori-ce stare a procesului vra se dică că poate fi datu in totu timpul căt procesul stă pendinte, atăt la Tribunalu că și la Curtea de Apelu, care singure suntu instanțe de fondu; juräměntul decisoriu ānsě datu și aplicatu la Tribunalu curmă litigiul in modu definitivu, căci convențiunea, fiindu atunee deplinu stabilită intre părți, efectele sale din acelu momentu devinu irevocabile și nesusceptibile de a fi reformate in apelu, afară decât in casul când juräměntul ar conținè oare care vicii de formă esenciale ce ar atrage nulitatea lui. — Cuvenitul, fără nici unu inceputu de probă, nu are nevoie de o mai lungă esplicare; elu constitue unul din punctele principale de deosebire intre juräměntul decisoriu și acelu supletoriu. — De aici ānsě nu resultă, precum unele Tribunale au înțelesu, că partea n'ar putea să useze mai ăntei de toate mijloacele sale in susținerea causei, să producă dicu, toate probele de care ar dispune, și apoi să propue juräměntul decisoriu in modu subsidiar. — A deferi juräměntul decisoriu, nu vra să dică a renunță la ori-ce alte probe, ce cineva le crede necesare in susținerea dreptului seu; căci legea permite a-lu deferi in ori-ce stare a procesului, prin urmare și după esibarea altoru probe. In așa casu, judecătorul poate da dreptate părții numai pe temeiul probelor ce a produsu, și numai când le-ar găsi nesuficiente pentru formarea convicțiunei sale, să aplice jurämäntul propusu de

ea, fără sănătate ca prin aceasta, jurămēntul să se schimbe din devisoriu în supletoriu, precum de multe ori, jurisprudența franceză în contradicție cu știința, a înțeleșeu.

In-cătu timpu jurămēntul s'a datu de oparte, dar nu s'a acceptat de ceialaltă; elu poate fi retrasu, căci nici o convențiune nu este sănătate formată; în urma acceptării sănătate, retractarea devine neadmisibilă, afară de căt în casu, când partea, ce a deferit jurămēntul, a fostu impinsă la aceasta prin dolul adversarului ei. — Domnul Marcadé aduce în sprigintirea acestei opinii, unu exemplu în contra căruia nu este nimic de replicat. Să ne inchipuim, dice D-lui că „cineva ar fi fostu constrinsu „a deferi jurămēntul, din causa perderei pieselor ce justificau „pretențiunea sa, și că elu ar probă în urmă că acele piese au „fostu reținute de insuși adversarul seu, acela caruia ēi defese „rise jurămēntul.“ În așa casu transacțiunea, resultându dintr'unu dolu, intru că faptul jurămēntului nu s'a consumat, este tot-deauna revocabilă. Deși legea vede cu resonu în faptul deferirei și acceptării jurămēntului o transacțiune formată, cu toate aceste, transacțiunea aceasta nu poate avea caracteru definitiv decât după prestarea lui. De aice rezultă că o simpla declarațiune făcută de cine-va că primesce și este gata a depune jurămēntul, dar care s'ar fi întâmplatu să moară mai înainte de a-lu prestă, nu poate se echivaleze niciodată cu faptul indeplinitu al jurămēntului, căci cine scie dacă până în ultimul momentu, elu nu s'ar fi resgândit în fața unui sperjuru, și nu ar fi revenit asupra acceptării sale. — Celu, ce deferă jurămēntul, consimte se pearde cauza, nu dacă adversarul seu va declară că-lu primesce, ci dacă va și jură; astfelui dar între acceptare și prestare este o diferență mai mult decât notabilă.

Jurămēntul deferit sau referit, odată prestat, ori-care aru fi consecințele lui, judecata trebuie să se execute îndată; căci nici o obiectiune din partea celui ce a perduțu cauza, nu are efectu suspensivu. — Aici este locul a vorbi despre aparentă contradicție ce există între art. 1213 din Cod. Civilu, care dice:

„Când o parte a juratul ceialaltă nu mai este primită a probă „falsitatea jurămēntului;“

și art. 293 din Cod. Penal, care dice :

„Când în prieini civile prigoitoarele părți voru propune una „alteia a face jurăměntu sau cǎnd juräměntul se va propune de „cătră judecătoru uneia din părți, și partea priimindu propunerea „va săvěrši juräměntu mincinosu, sevěršitorul unui asemenejuräměntu se va pedepsi cu degradațiunea civică.“

Vine întrebarea, că de vreme ce partea căută în judecată, nu are permisiunea a probă falsitatea juräměntului depusu de ceealaltă, cum și după a cui inițiativă, sperjurul poate fi pedepsit? La aceasta, respunsul este simplu. — Juräměntul decisoriu, avându caracterul unei transacțiuni, partea care-lu deferă, declară de mai nainte că primesce să pearďă caușa dacă adversarul seu va jură, fără a-i pune și condițiunea că juräměntul să fie conformu cu adevărul; prin urmare se referă pur și simplu la conștiința lui, și de bună voie, se espune la toate consecințele onorabilității sau neonorabilității sale. — De aici rezultă că eaimplicit renunță la ori-ce dreptu de urmărire în contra lui, fie în scopu de a probă sperjurul, fie în scopu de a cere daune interese, căci intru căt i-ar mai remăne vr'ocale, precum este calea penală de a invalida juräměntul, acesta ar incetă de a ave efectu decisoriu, trebuindu în tōte casurile, mai nainte de execuțiunea lui, după principiul stabilitu în art. 8 din Pr. Cod. Penal, să se reinceapă desbaterile pentru a se vedē dacă juräměntul este falsu sau nu.

Care este partea lesată în casul comiterei unui sperjur? Partea care a perduto caușa? Nu! Căci ea s'a supusu de mai nainte la eventualitatea unui sperjur, și nu poate reveni asupra condițiunilor, ce constituie transacțiunea dintre ei. — Lesată e numai societatea, care singură sufere de consecințele unui faptu immoralu, fie elu comis u chiar cu consimțiměntul aceluia în detrimentul căruia s'a sevěršitu; și prin urmare, societatea singură are dreptul să urmăriască și să pedepsiască unu așa faptu prin Ministerul Publicu, representantele ei. Eată dar că aceste doue articole, în locu să cađă în contradicțiune, sunt în cea mai perfectă armonie.

Nu voiu mai relevă celelante casuri, prevădute de articolul

1215 și următori din Cod. Civilu. Ele sunt pre esplicite, pentru ca să am trebuință a-le mai desvoltă. — Doue puncte remănu sănă de desbătutu asupra cărora jurisprudența noastră, pare sănă indoelnică. I Dacă pentru unu faptu petrecutu sub imperiul Codicelui Calimah, se poate deferi jurămēntul decisoriu prescrisul de noul Codice, și II, dacă persoanele de religiune străină, precum sunt Israeliți, a cărora cultu reclamă unu modu de prestare a jurămēntului mai solemnă și incunjuratu de mai multe formalități, potu fi constrinse su jure după formele religiunei lor. —

In priivința casului sănă, amu avutu onoare a spune chiar la inceputu că jurămēntul decisoriu esistă sub vechia legislațiu, deguisatu sub forma cărților de blăstemu, și era formal recunoscutu de art. 1352 din Cod. Calimah. — Prin urmare nici o urmă de ingrijire nu poate remăne, că aplicăndu jurămēntul decisoriu, asupra unui faptu anterioru noului Codice, s'ar calcă principiul de *neretroactivitate* a legei,

Ce face aceea că forma sau mecanismul, sub care astădi se aplică jurămēntul decisoriu, este altul decât acelu ce era mai înainte, de oare-ce elu in sine esistă. —?

Cărțile de blăstemu, se scoteau de la Metropolitul țărei, nu de judecătoru, ci de o parte contra ceilalte, prin intermediul sănă a judecătorului; partea somată a jură, trebuiă sau să renunțe la causă, sau să cetească in biserică acea carte de afurisenie; prin urmare, eată elementele constitutive ale jurămēntului decisoriu; singurele modificări ce a adusu noua lege consistă in schimbarea formulei conform cu spiritul timpului, și in facultatea referirei care in adevăru nu esistă mai înainte, dar din a cărui lipsă nu se poate conchide că și jurămēntul lipsează; căci dreptul de referire este unu dreptu accesoriu ce nu constituie dar depinde de la principiul jurămēntului decisoriu.

Cea adoua cestiune presintă earăși puțină dificultate și dacă adeseori idei politice n'ar fi influențat u cestiunea abstractă a dreptului, n'am fi văditu negreșit u unele tribunale indatorindu pe Israeliți să jure in Sinagogă și altele înaintea Cruciei.

Pentru ca să resolvim această cestiune, să ne referim la tescutul art. 240 din Proc. Civilu care dice: „Celuce are să jure

„va pune măna pe Cruce ; Președintele va pronunță și elu va repeta cuvintele următoare: Juru pe Sfânta Cruce și înaintea lui „Dumneșeu de a spune adevărul și nimicu decât adevărul asupra „faptelor etc.

Această formulă este sacramentală. — Din teestul ei nu putem ești, decât în casul art. 241 care se exprimă așa:

„Această formă a jurământului se va putea modifica de judecător dacă partea are o religiune ce o opresce de a face asemenea jurământu.

Acuma se nasce întrebarea.—Este sau nu, unu Israelit, de exemplu, *opritu* de religiunea sa să depue asemenea jurământu a cărui formă, vedem, că este esclusiv adaptată religiunei creștine? Negreșitu că *da*. Pentru că unu Israelit nu este creștinu, nu poate jură pe Cruce. — Jurământul precum rezultă din lege, fiindu unu actu nu numai civilu dar și religiosu, pentru ca elu să fie valabilu trebue să-i se conserve ambe aceste caractere ; prin urmare când unu Israelit ar consimți să jure după formula prescrisă de art. 240 din Proc. Civ. unu așa jurământu ar fi nulu, și susceptibilu de casare, căci i-ar lipsi forma sa religioasă fără de care nu poate există. — În așa casu ce este de făcutu ? judecătorul e silitu să recurgă la art. 241 care că dă facultatea să modifice formula jurământului. Dar cum să o modifice ? Poate elu să compue din simpla sa inspirație o formulă pe care ar crede-o conformă cu preceptele religiunei Israelite sau Mahometane. — Răspundu Nu ! Pentru că numai legea poate dicta cuvintele ce trebuie să compue jurământul ; pentru că de ar fi altfelu, atunci s'ar inventa atâte forme de jurământu pe căte tribunale și judecători sunt, ceea ce ar fi funest pentru prestigiul acestui mijlocu solemnu de probație. — Ce a voitul dar su înțeleagă legiuitorul prin cuvintele va putea modifica forma jurământului ? Rațiunea ne spune că elu n'a pututu avea altă intenție decât acea de a admite forma de prestată prescrisă de religiunea la care aparține persoana ce urmează să jure. — Să nu se crea că prin aceasta s'ar calcă egile de toleranță religioasă. Acelu ce e silitu să jure după formele religiunei sale, nu sufere nici unu atentat la libertatea conșientei. Atentatul s'ar face numai atunci, când elu ar fi silitu să

„va pune măna pe Cruce ; Președintele va pronunță și elu va repeta cuvintele următoare: Juru pe Sfânta Cruce și înaintea lui „Dumneșeu de a spune adevărul și nimicu decât adevărul asupra „faptelor etc.

Această formulă este sacramentală. — Din teestul ei nu putem ești, decât în casul art. 241 care se exprimă așa:

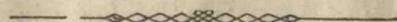
„Această formă a jurământului se va putea modifica de judecător dacă partea are o religiune ce o opresce de a face asemenea jurământu.

Acuma se nasce întrebarea.—Este sau nu, unu Israelit, de exemplu, *opritu* de religiunea sa să depue asemenea jurământu a cărui formă, vedem, că este esclusiv adaptată religiunei creștine? Negreșitu că *da*. Pentru că unu Israelit nu este creștinu, nu poate jură pe Cruce. — Jurământul precum rezultă din lege, fiindu unu actu nu numai civilu dar și religiosu, pentru ca elu să fie valabilu trebue să-i se conserve ambe aceste caractere ; prin urmare când unu Israelit ar consimți să jure după formula prescrisă de art. 240 din Proc. Civ. unu așa jurământu ar fi nulu, și susceptibilu de casare, căci i-ar lipsi forma sa religioasă fără de care nu poate există. — În așa casu ce este de făcutu ? judecătorul e silitu să recurgă la art. 241 care că dă facultatea să modifice formula jurământului. Dar cum să o modifice ? Poate elu să compue din simpla sa inspirație o formulă pe care ar crede-o conformă cu preceptele religiunei Israelite sau Mahometane. — Răspundu Nu ! Pentru că numai legea poate dicta cuvintele ce trebuie să compue jurământul ; pentru că de ar fi altfelu, atunci s'ar inventa atâte forme de jurământu pe căte tribunale și judecători sunt, ceea ce ar fi funest pentru prestigiul acestui mijlocu solemnu de probație. — Ce a voitul dar su înțeleagă legiuitorul prin cuvintele va putea modifica forma jurământului ? Rațiunea ne spune că elu n'a pututu avea altă intenție decât acea de a admite forma de prestată prescrisă de religiunea la care aparține persoana ce urmează să jure. — Să nu se crea că prin aceasta s'ar calcă egile de toleranță religioasă. Acelu ce e silitu să jure după formele religiunei sale, nu sufere nici unu atentat la libertatea conșientei. Atentatul s'ar face numai atunci, când elu ar fi silitu să

lor celor mai civilisate. — In cinci ani Codul Napoleon s'a plăntat mai adânc în inima poporului Romanu, decât se plăntase Regulamentul Organic și Colecțiile în trei-deci de ani. — Aceasta probează că singurele instituții compatibile cu caracterul nostru sunt acele ce corespund la ideele cele mari, nemuritoare de libertate și egalitate.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007